

שאלון עמדות תלמידים למתרחש בכיתה

שפלר, 1978

דעותיהם, עמדותיהם ותיאוריהם של תלמידים
הלומדים בכיתות פעלתניות ובכיתות לא-פעלתניות
על המתרחש בכיתתם

תיאור וניתוח

מוגש בעבודת גמר
לקבלת תואר שני בפסיכולוגיה
על ידי
גבי שפיר

ג. מכשירים:

1. ראיון מובנה למחצה: לצורך קבלת האינפורמציה מהתלמידים נבנה שאלון שמתיחס לאספקטים שונים של ההתרחשויות בכתה (נספח מס' 1). בשל גילם הצעיר של התלמידים, והעובדה שלא כולם (בפרט תלמידי כיתות ב') שולטים היטב בקריאה וכתובה, הוחלט לא למסור את השאלון לתלמידים, ולבקשם למלאו בכתב, אלא לשאול כל אחד מהם בנפרד את השאלות, בראיון מובנה למחצה. בכך התאפשרה גם קבלת אינפורמציה מעבר לשאלות שנשאלו. השאלות בראיון מתמקדות בארבעה תחומים עיקריים: א. שאלות המתייחסות לתלמידים, התנהגותם, הרגשתם ויחסי הגומלין שביניהם בכיתה. ב. שאלות המתייחסות למורה, הצורות שבהן היא מלמדת, התנהגותה והתייחסותה לילדים. ג. שאלות המתייחסות למבנה וארגון הכיתה. ד. שאלות המתייחסות למהלך השעור ולמתרחש בו. בסה"כ היו בנוסח הראשון של השאלון 51 שאלות, שנבנו על בסיס דף ההוראת לתצפית (נספח מס' 2) שניתן לצופים ב"מחקר נחלאות". נערכו מספר מבדקים- מקדימים בנוסחים שונים של השאלון ובסדרים שונים של השאלות בתוכו. נבדקה מידת ההפרדה שיוצרות השאלות בין תשובתיהם של תלמידים הלומדים בכיתות פעלתניות ובין תשובתיהם של תלמידים הלומדים בכיתות לא-פעלתניות. כמו-כן נבדקו ושונו נוסח השאלות וסגנון התחבירי כך שיובנו גם על ידי הילדים הצעירים יותר. הראיונות נערכו לכך תלמיד בנפרד והוקלטו במלואם. בתהליך עיבוד התוצאות נתגלו ארבע שאלות שהיו לא רלבנטיות והן הושמטו לאחר מעשה מן הראיונות. סך הכל השאלות שאליהן מתייחס עיבוד הנתונים הוא 47.
2. תצפיות: ב- 23 מתוך 39 הכיתות שבהן רואינו תלמידים, נערכו תצפיות במסגרת "מחקר נחלאות" בשנת תשל"ה. לאחר תהליך הכשרת הצופים ובדיקת המהימנות ביניהם חולקו הצופים לדרגות. כל זוג צפה בו-זמנית בכתה, במשך שני ימי תצפית. לאחר התצפית מלא כל אחד מבני הזוג דף תצפית (נספח מס' 2). לאחר מכן מלאו שני הצופים גליון תצפית משותף, אשר תוצאותיו עובדו כתוצאות מחקר התצפית. במחקר הנוכחי השור תוצאות התצפית מול תוצאות שהתקבלו מראיונות הילדים. פרוט מדויק של תהליך הכשרת הצופים ועריכת התצפיות יופיע בקרוב בספר המסכם את "מחקר הנחלאות" מאת קליין ואשל.

נספח מס" 1 (א' ו- ב')

א' השאלות בראיון מובנה למחצה שנערך לכל תלמיד במדגם ב' קטגוריות התשובה

1. כן 2. לפעמים 3. לא

1. כן 2. לפעמים 3. לא

1. כן 2. לפעמים 3. לא

1. כן 2. בהפסקה 3. כשאין לי מה לעשות אחרי שגמרתי את המשימה 4. בשעור ספריה או לפי הוראות המורה 5. לא

1. כן 2. לא

1. כן 2. לא

1. כן 2. לא

1. כן 2. לא

1. כן 2. לא

1. כן 2. לא

1. כן 2. לא

1. כן 2. לא

1. כן 2. לא

1. כן 2. בהפסקה 3. כשאין לי

מה לעשות אחרי שגמרתי את המשימה

4. בשעור ספריה או לפי הוראות המורה 5.

לא

1. עוזר לילדים אחרים 2. מעסיק עצמו

בקריאה, משחק, ציור, כרטיסיות 3. שואל

את המורה מה לעשות 4. יושב בשקט

1. שואל את המורה 2. שואל חבר 3. כלום

1. תולים את כל הציורים 2. אני בוחר

3. אני בוחר בשיתוף עם המורה 4. המורה בוחר

1. מסבירה לו או מתקנת לו, אומרת לו שיתקן את עצמו 2. מבקש

מילד אחר שיסביר לך 3. פונה לילד אחר וחוזרת לילד שאינו יודע

4. אומרת "לא נכון, תחשוב לפני שאתה אומר" 5. כלום 6. פונה

לילד אחר 6. נוזפת או מענישה

1. האם לילדים מותר להסתובב בכיתה מתי שהם רוצים בזמן השעור?

2. האם לילדים מותר לדבר בכיתה מתי שהם רוצים בזמן השעור?

3. האם בזמן השעור גם משחקים?

4. האם אתה ניגש לפינת הספריה בכיתה? מתי?

5. האם יש בכיתה פינת טבע ומדע?

6. האם יש בכיתה פינת חשבון?

7. האם יש בכיתה פינת אומנות?

8. האם יש בכיתה פינת משחקים?

9. האם יש בכיתה פינת לפיתוח הלשון?

10. האם יש בכיתה פינת ספריה?

11. האם יש בכיתה פינת נושא?

12. האם יש בכיתה פינת תורה?

13. האם יש בכיתה פינות אחרות?

14. האם אתה מנצל את פינות העבודה בכיתה? מתי?

15. מה עושה בכיתה ילד שגמר את המשימה שנתנו לו?

16. מה עושה בכיתה ילד שלא מבין מה שלומדים?

17. אם אתה בוחר איזה מצוירך יתלו על הקיר בכיתה?

18. כשילד עונה תשובה לא נכונה, מה עושה המורה?

19. האם המורה מדברת הרבה בעצמה?
20. האם המורה מנהלת שיחות עם בתלמידים בכיתה?
21. האם המורה מוודאת שהילדים הבינו מה שלמדו בכיתה?
22. האם המורה מדברת על נושאים שהילדים מעלים?
23. האם המורה משתמשת בכל מיני חומרים, תמונות, וכלים בשעור?
24. האם המורה נותנת הרבה עבודה עצמית בכיתה?
25. האם המורה מפנה ילדים לספרי עזר?
26. האם הילדים אוהבים את המורה?
27. האם הילדים מפחדים מן המורה?
28. האם הילדים שונאים את המורה?
29. האם אתה יכול לגשת למורה מתי שאתה רוצה בזמן השעור?
30. כשאתה לא מבין משהו, האם המורה עוזרת לך ילד לעזור לך?
31. האם אתה עוזר בלימודים לילדים אחרים בכיתה?
32. האם אתה עוזר בזמן השעור?
33. האם אתה עוזר בחשבון והנדסה?
34. האם אתה עוזר בעברית?
35. האם אתה עוזר בתורה?
1. כן 2. לפעמים 3. לא
1. כן 2. לפעמים 3. לא
1. כן 2. חלק כן וחלק לא 3. לא
1. כן 2. חלק כן וחלק לא 3. לא
1. כן 2. חלק כן וחלק לא 3. לא
1. כן 2. לפעמים 3. לא
1. כן 2. לפעמים 3. לא 4. שואלת
1. כן 2. לפעמים 3. לא
1. כן 2. לא
1. כן 2. לפעמים 3. לא
1. כן 2. לפעמים 3. לא
1. כן 2. לפעמים 3. לא

1. כן 2. לפעמים 3. לא

36. האם אתה עוזר בטבע?

37. איך אתה עוזר לילדים אחרים?

1. מסביר לי 2. נותן לו להעתיק ממני 3. עושה רשורילו 4. צוחק עלינו ופוגע בו

1. כשאני רוצה 2. כשאני רואה שילד זקוק לעזרה- אני עוזר לו 3. כשילד מבקש ממני עזרה 4. כשהמורה אומרת לי

38. האם אתה עוזר לילדים אחרים מתי שאתה רוצה או מתי שהמורה אומרת לך?

39. האם עוזרים לך בלימודים בכיתה?

40. מתי עוזרים לך?

41. האם אתה אוהב כשעוזרים לך בלימודים?

42. האם אתה אוהב לעזור בלימודים לילדים אחרים?

43. איך אתם יושבים בכיתה? באיזה צורה?

44. האם יש בכיתה מקום שבו אתה יכול להיות לבד?

45. אם אתה רוצה ללמוד על משהו מיוחד, אתה יכול לבקש זאת מהמורה?

46. האם בזמן השעור בכיתה יש שקט?

47. האם אתם עובדים בכיתה עם כל מיני חומרים?

1. כן 2. לפעמים 3. לא

1. בשעור 2. בהפסקה 3. בבית

1. כן 2. לפעמים 3. לא

1. כן 2. לפעמים 3. לא

1. בקבוצות 2. בטורים

1. כן 2. לא

1. כן 2. לפעמים 3. לא

1. כן 2. לפעמים 3. לא

1. כן 2. לפעמים 3. לא

1. כן 2. לפעמים 3. לא

נספח מס' 2

מחקר נחלאות 1975 / קטגוריות תצפית

לשימוש משרדי

1	2	3	4	5
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

שם בית הספר (6) (7)

כיתה (8) (9)

מס' הילדים בכיתה (10) (11)

שם הצופה (12)

שם המורה (13) (14)

כ-

1 לא- 2

במידה קבה מאוד- 4

במידה רבה- 3

במידה מעטה- 2

אין בכלל- 1

אין

אינפורמציה- 0

	<u>ארגון הכיתה</u>				
האם הישיבה בכיתה הינה בקבוצות?	2	1	(15)		
האם יש חזית מוגדרת לכיתה?	2	1	(16)		
האם יש בכיתה פינות עבודה שהילדים עובדים בהן?	2	1	(17)		
האם יש לילד מקום להתבודד?	2	1	(18)		
באיזה מידה יש שמוש בפרוזדורים ובשטחים שמחוץ לכיתה?	0	1	2	3	4 (19)
באיזו מידה פינות התצוגה וקישוט הכיתה כוללות חומר סטנדרטי?	0	1	2	3	4 (20)
באיזו מידה פינות התצוגה והקישוט כוללות חומר שהוכן ע"י המורה?	0	1	2	3	4 (21)
באיזו מידה עבודות של הילדים מוצגות בכיתה?	0	1	2	3	4 (22)
באיזו מידה עבודות של הילדים הן אחידות בצורתן	0	1	2	3	4 (23)
					(סטריאוטיפיות)
האם יש בכיתה פינת טבע או מדע?	2	1	(24)		
האם יש בכיתה פינת חשבון?	2	1	(25)		
האם יש בכיתה פינת אומנות? (ציור כיור וכו')	2	1	(26)		
האם יש בכיתה פינת משחקים?	2	1	(27)		
האם יש בכיתה פינה לפיתוח הלשון?	2	1	(28)		
האם יש בכיתה פינת ספרייה?	2	1	(29)		
האם מצויים בכיתה החמרים הבאים: פלקטים, מפות, גלובוס, חמרי ציור, צעצועים, משחקים, גרוטאות, חמרים לעבודות יד, עציצים, אקוריום, משקל, אמצעי מדידה, חימר, פלסטלינה, קופסות הרשקו, אחרים _____	2	1	(30)		
באיזה מידה משתמשים בהוראה בחומרים שהתלמידים הביאו?	0	1	2	3	4 (31)

המורה ותהליך ההוראה

באיזו מידה ההוראה בכיתה היא בעבודה בקבוצות?	0	1	2	3	4	(32)
האם ישנם שעורים שבהם לא כל התלמידים לומדים אותו מקצוע?					2	1 (33)
באיזו מידה יש שונות בדרך שבה לומד כל ילד בתחומי אותו מקצוע?	0	1	2	3	4	(34)
באיזו מידה יש שונות בדרך שבה לומדת כל קבוצה בתחומי אותו מקצוע?	0	1	2	3	4	(35)
באיזו מידה ניתנת לכיתה האפשרות לבחור את נושא הלמידה (או תת נושא בתוך נושא כללי)?	0	1	2	3	4	(36)
באיזה מידת ניתנת לקבוצה האפשרות לבחור את נושא הלמידה (או המשימה)?	0	1	2	3	4	(37)
האיזו מידה ניתנת לילד האפשרות לבחור בעצמו את המשימה?	0	1	2	3	4	(38)
באיזו מידה ישנן הפסקות קבועות ומחייבות? (מפסיקות את השעור)	0	1	2	3	4	(39)
באיזו מידה המורה מלמדת ע"י הרצאות הנושא?	0	1	2	3	4	(40)
באיזו מידה המורה שואלת שאלות המאפשרות תשובות מגוונות?	0	1	2	3	4	(41)
באיזו מידה המורה מנסה להביא את התלמידים למתן תשובות שהוגדרו מראש על ידה?	0	1	2	3	4	(42)
האיזו מידה המורה מוכנה לקבל תשובות (או שאלות) שונות מאלו שאליהן היא חותרת?	0	1	2	3	4	(43)
באיזו מידה המורה מעודדת או מאפשרת שאילת שאלות?	0	1	2	3	4	(44)
באעזו מידה מפתחת המורה את הנושא תוך שמוש בדוגמאות שהילדים מעלים?	0	1	2	3	4	(45)
האיזו מידה המורה מקשרת את החומר הנלמד לחוויותיהם של הילדים?	0	1	2	3	4	(46)
האיזו מידה המורה מנסה ללמד מושגים כלליים ולקוחים?	0	1	2	3	4	(47)
באיזו מידה המורה משתמשת באמצעי המחשה העומדים לרשותה?	0	1	2	3	4	(48)
באעזו מידה העבודה העצמית (כולל שעורי בית) או הקבוצתית מובילה להבנה או ישום של כללים ולקוחים?	0	1	2	3	4	(49)
באיזו מידה המורה שמה דגש על בטוי עצמי אמנותי של הילד (ציור וכו')?	0	1	2	3	4	(50)
באיזו מידה המורה מעודדת חופשית של הילד (בניגוד להדגשת הדיוק בכתיבה ובדקדוק)?	0	1	2	3	4	(51)
באיזו מידה מעודדת את הילדים לחפש מידע בעצמם (אטלס, מילון, וכו')?	0	1	2	3	4	(52)
באיזו מידה המורה מגיעה במהלך השעור לילדים רבים ומתפנה לתקן ולהעיר לכל אחד	0	1	2	3	4	(53)
בהתאם לבצועו?						
באיזו מידה המורה מנסה להפעיל ילגים שאינם משתתפים ביזמתם ע"י עבודה אישית איתם . .	0	1	2	3	4	(54)
בקבוצה?						

באיזו מידה המורה מנסה להפעיל ילגים שאינם משתתפים ביזמתם תוך כדי הכיתתיים?	0	1	2	3	4	(55)
השיחה או הדיון .						
באיזו מידה ניתנת לילדים הזדמנות לבטא רגשות ומחשבות במשך השעור?	0	1	2	3	4	(56)
באיזו מידה המורה מנסה לעבד רגשות וחוויות של הילדים בזמן השעור?	0	1	2	3	4	(57)
באיזה מידה זוכות תשובות נכונות של התלמידים להערכת המורה ולתגמול מצידה?	0	1	2	3	4	(58)
באיזו מידה המורה מתיחסת לתשובות של התלמידים גם אם הן לא נכונות?	0	1	2	3	4	(59)
באיזו מידה המורה מגנה תשובות לא נכונות של תלמיד?	0	1	2	3	4	(60)
באיזו מידה המורה מתעלמת מתשובות לא נכונות לשאלותיה?	0	1	2	3	4	(61)
באיזו מידה המורה מעודדת או יוזמת עזרה ושיתוף בין התלמידים?	0	1	2	3	4	(62)
באיזו מידת בהירות המורה מציגה לתלמידים את המטלות השונות (האם היא באופן שאין צורך לחזור ולהסביר?)?	0	1	2	3	4	(63)
באיזו מידה מגוונת המורה את הדרכים בהן היא מציגה חומר בפני הילדים?	0	1	2	3	4	(64)
באיזו מידה משתדלת המורה שהשעור יהיה מעניין ומוצלח?	0	1	2	3	4	(65)
האם יש לשעור תכנית ברורה? האם הוא מכוון לתכלית מוגדרת?						2 1 (66)
האם המורה נוהגת לסכם את השעור?						2 1 (67)
האם המורה עורכת סכומי ביניים בשעור?						2 1 (68)
האם המורה נוהגת לסכם את היום?						2 1 (69)
האם המורה בודקת אם תשובות הילדים נכונות?						2 1 (70)
האם המורה מתקנת במקרה שיש טעות?						2 1 (71)
באיזו מידה המורה מקפידה על שקט במהלך השעור?	0	1	2	3	4	(72)
באיזו מידה ישנן הפרעות קשות שהמורה אינה משתלטת עליהן?	0	1	2	3	4	(73)
באיזו מידה מענישה המורה את הילדים? (עונש מכל סוג שהוא)	0	1	2	3	4	(74)
באיזו מידה יש לילדים אפשרות להסתובב באופן חופשי בשעור?	0	1	2	3	4	(75)
המורה משתמשת בעונשים הבאים:						(76)
העמדה בפינה						2 1 (76)
הוצאה מהכיתה						2 1 (77)
שולחת למנהל או מרכז						2 1 (78)
איום בהורדת ציון						2 1 (79)
הפסקת פעילות הלימודים						2 1 (80)
שליחת מכתבים להורים						2 1 (81)
הזמנת הורים						2 1 (82)
ענישה פיסית						2 1 (83)

אחר

אחוז הזמן המוקדש לטיפול בבעיות משמעת הוא: (84) (85)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

אחוז הזמן המוקדש ללמודים בכתה הוא: (86) (87)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

איזה אחוז מן הזמן המוקדש ללימודים המורה מדברת? (88) (89)

0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

באיזה מידה העבודה בקבוצות דורשת שיתוף בין התלמידים (לעומת עבודת יחידים . . .)

 במסגרת קבוצתית)

0 1 2 3 4 (90)

באיזו מידה קיימות בכיתה שיחות שאינן קשורות בהכרח לחומר הנלמד?

0 1 2 3 4 (91)

באיזו מידה המורה יוזמת שיחות אלו?

0 1 2 3 4 (92)

באיזו מידה התלמידים יוזמים שיחות אלו?

0 1 2 3 4 (93)

התלמידים

באיזו מידה יש בכיתה כילויים של רצון ללמוד מעל לנדרש? (המשכת משימות בהפסקה, חיפוש מטלות וכו')	0	1	2	3	4	(95)
באיזו מידה מחפשים הילדים מקורות מידע בעצמם?	0	1	2	3	4	(96)
באיזו מידה שואלים הילדים שאלות בשעור?	0	1	2	3	4	(97)
באיזו מידה קיימת השתתפות הילדים בשעור?	0	1	2	3	4	(98)
כמה תלמידים אינם מבינים את הנאמר בשעור?						(99) (100)
כמה תלמידים אינם מגלים ענין בשעור?						(101) (102)
כמה תלמידים אינם מבצעים עבודה עצמית שהוטלה עליהם?						(103) (104)
כמה תלמידים אינם משתתפים בשעור						(105) (106)
כמה תלמידים אינם משתתפים בעבודה בקבוצות?						(107) (108)
כמה תלמידים אינם מצליחים לבצע את המשימה שהוטלה עליהם?						(109) (110)
באיזו מידה כניסה של זרים	0	1	2	3	4	(111)
באיזו מידה יש לילדים גישה	0	1	2	3	4	(112)
באיזו מידה ילדים שסימו משימה	0	1	2	3	4	(113)
באיזו מידה ילדים שסימו	0	1	2	3	4	(114)
באיזו מידה ילדים שסימו	0	1	2	3	4	(115)
באיזו מידה יש הפרעות של	0	1	2	3	4	(116)
באיזו מידה יש הפרעות של	0	1	2	3	4	(117)
האם אין הפרעות כי הילדים					2	1 (118)
האם אין הפרעות כי הילדים					2	1 (119)
באיזו מידה מתנסים הילדים	0	1	2	3	4	(120)

מורה מסיעת

האם יש בכיתה מורה מסיעת?	2	1	(121)
האם המורה המסיעת עובדת בכיתה?	2	1	(122)
האם המורה המסיעת מלמדת את החלשים?	2	1	(123)
האם המורה המסיעת ממלאת תפקיד מקביל למורה האם?	2	1	(124)
האם המורה המסיעת בעיקר בתפקידים טכניים (ארגון קשוט וכו')?	2	1	(125)